

Formy vlády

- **Formy vlády podle hlavy státu - monarchie**
  - Stále čtyři desítky států uplatňují monarchii.
  - Absolutistická – dnes již minimálně. Veškerá moc zákonodárná, výkonná i soudní je soustředěna v osobě panovníka. Ten stojí „nad“ zákonem (Saudská Arábie, Omán, Brunei). Zvláštní pozici má Vatikán, kde monarcha je volen.
  - Konstituční – dnes nejrozšířenější. Panovník je formálním představitelem státu. Výkonnou moc má vláda zodpovědná parlamentu. Hlavní roli mají politické strany.

Formy vlády

➤ **Formy vlády - republika**

- V současnosti nejčastější forma vlády
- Parlamentní a prezidentská forma – vyjadřuje zejména závislost, resp. nezávislost moci vládní a výkonné.
- V parlamentní formě závisí vláda na důvěře parlamentu a odpovídá mu za výkon funkce. Odpovědnost selektivní (jednotliví ministři) Slovensko, Chorvatsko, nebo kolektivní, kde vláda padá po vyslovení nedůvěry jako celek – ČR.
- V některých zemích je nedůvěra vyslovena kancléři (SRN, Maďarsko), pak Spolkový sněm většinou hlasů volí nového kancléře.

Formy vlády

- **Formy vlády podle hlavy státu - republika**
  - Prezidentská forma vlády – výkonná složka, jejíž hlavou je prezident, je volena. Stanovisko prezidenta je rozhodující. Nezávisí tedy na rozložení politických sil v parlamentu. Prezident a legislativa jsou na sobě nezávislí. V parlamentním systému je funkce prezidenta spíše formální.
  - Přejídné systémy prezidentsko-parlamentní (Rumunsko, Srbsko, Ukrajina, Rusko). Prezident předsedá vládě, určuje politiku státu. Není odpovědný parlamentu.

Formy vlády

➤ **Formy vlády podle původu moci**

➤ Autokracie

- Absolutismus – výsadní postavení panovníka, centralizace politické a hospodářské moci, armáda, správní aparát.
- Diktatura – autoritativní uchopení moci jednotlivcem či úzkou skupinou.
- Totalitarismus – na bázi prosazování politické ideologie.

➤ Demokracie

- Zastupitelská
- Přímá

Hlava státu

Nejvyšší představitel státu a jeden z nejvyšších státních orgánů

- **V monarchii:**
- V řadě moderních států se zachovala monarchistická hlava státu – VB, Dánsko, Švédsko, Norsko, Benelux, Španělsko, Japonsko.
- Postavení panovníka blíží se absolutistické monarchii – Saudská Arábie a další.

Hlava státu

V republice:

- Nejvyšší představitel státu s některými exekutivními funkcemi
- Nejčastěji má označení prezident – státní, federální, spolkový.
- Je volen buď přímo (Francie, Rusko, ČR) či prostřednictvím volitelů (USA). Dále parlamentem (Švýcarsko) nebo shromážděním zástupců parlamentu a delegátů z jednotlivých zemí či regionů (SRN, Itálie).
- Délka mandátu nejčastěji 4 nebo 5 let. Výjimky – Itálie 7 let, Švýcarsko 1 rok.
- Omezení věková – např. 35 let v USA, ČR 40, Itálie 50.

Hlava státu

Nejčastější pravomoci:

- Zastupování státu navenek
- Sjednávání a ratifikace mezinárodních smluv
- Vrchní velitel ozbrojených sil
- Jmenování diplomatických zástupců
- Právo vrátit návrhy zákonů
- Jmenování a odvolávání předsedy vlády, ministrů, soudců apod.
- Aktivní účast na jednání vlády
- Udělování amnestie

Hlava státu

Postavení v různých formách vlády:

- Prezidentská forma vlády – prezident vládne, předsedá vládě (kabinetu). Členové vlády disponují jen takovou pravomocí, kterou jim prezident v přenesené působnosti umožní.
Řídí zahraniční politiku, v USA předkládá zprávu o stavu Unie.
- V parlamentní formě vlády je postavení spíše formální – může ale rozpouštět parlament, vetovat zákony, parlamentní souhlas – důvěru s jmenovanou vládou.
- V přechodné formě – neoprezidentský systém, řídí výkonnou moc např. prostřednictvím ministerské rady, navrhuje případné nové projednání zákona, ve stavu ohrožení disponuje mimořádnými pravomocemi.

Vláda

Vláda (rada ministrů, kabinet ministrů) patří mezi kolegiální nejvyšší státní orgány.

Způsoby ustavení vlády:

- **Monarchie** – v absolutistické je panovník neomezen ve výběru členů vlády, v konstituční respektuje politické síly.
- **Prezidentská republika** – členové kabinetu jsou jmenováni prezidentem.
- **Parlamentní republika** – prezident jmenuje předsedu vlády, na jeho návrh jmenuje ministry.

Vláda

Typy vlády:

- **Vláda s rezortním systémem** – v čele je ministerský předseda. Vláda má řídicí a koordinační funkce. Předseda zprostředkovává v případě nutnosti dohodu mezi ministry – ČR, Rakousko.
- **Vláda s prvním ministrem** (premiérem) – premiér má silné postavení (VB) je předsedou nejsilnější politické strany v Dolní sněmovně. Obdobné postavení má kancléř v SRN. Určuje základní směry politiky a řídí činnost vlády.
- **Vláda –výbor**. Švýcarská spolková rada – parlament ji nemůže v celém funkčním období vyslovit nedůvěru. Rozhodnutí jsou činěna vládní většinou. Každoročně se mění prezident.
- **Monokratická vláda** – prezident USA je nejvyšší představitel exekutivy, vláda má poradní charakter, prezident, pokud nestanoví jinak, rozhoduje sám.

Vláda

Vykonávané funkce:

- Stanovování cílů státní politiky
- Koordinování činnosti státního aparátu
- Informování a komunikace - zejména vůči parlamentu
- Kontrola a dozor
- Rozhodování a nařizování jako součást řídicích činností
- Reprezentace